

Klas kan ongelijke kansen verkleinen

Het maakt voor prestaties uit in welke klas je zit. Vooral leerlingen van laagopgeleide ouders profiteren van een **fijn klasklimaat**.

Er is een groeiende kloof in de samenleving tussen hoogopgeleide en laagopgeleide mensen. Klemmende vraag voor onderzoekers en beleidsmakers is of scholen kunnen helpen om de sociale verschillen te verkleinen of dat ze deze juist versterken. Anders gezegd: zijn scholen onderdeel van het probleem of de sleutel tot een oplossing? Maakt het bijvoorbeeld uit in wat voor klas je zit? Eerder onderzoek biedt sterke aanwijzingen daarvoor. Hoe hoger de pedagogisch-didactische kwaliteit van leraren, des te beter leerlingen presteren. Daarnaast tellen factoren zoals klasklimaat (veiligheid en hoge verwachtingen stuwen prestaties op), faciliteiten (zoals klasomvang en aantal leraren en assistenten per klas) en klasgenoten (leren van elkaar, maar ook last hebben van storend gedrag).

Probleem is wel dat zoveel andere elementen van invloed kunnen zijn op leerprestaties. Zoals aanleg en thuismilieu. Hoe kun je de invloed van de klas daar nou uit filteren? Onderzoekers aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam tackelden dit door te werken met data uit het Nederlandse Tweelingen Register. Tweelingen delen dezelfde genen en gezins-

Beeld Floor Rieder

achtergrond. Als ze verschillende klassen bezoeken, kun je de invloed van de klas dus blootleggen.

Thuismilieu

In totaal ging het om 4.216 tweelingen (geboortejaren 1991-2002). De onderzoekers wilden twee dingen weten: zijn er verschillen in eindtoetsscores tussen tweelingen die in andere klassen zitten? En maakt het daarbij uit wat hun sociaal-economische achtergrond (SES) is?

Allereerst dit: genen verklaren het leeuwendeel (68%) van verschillen tussen leerlingen. Dus omgevingsfactoren doen maar voor een derde een deuk in het zakje. Daarbinnen blijkt de invloed van de klasomgeving relatief klein (2,1%).

Overigens wijzen de onderzoekers erop dat dit lage percentage mogelijk wordt veroorzaakt door hun doelgroep: de tweelingen zaten weliswaar deels in andere klassen, maar doorgaans wel op dezelfde school. En verschillen tussen scholen zijn groter dan die tussen klassen. Bovendien blijkt de invloed bijna vier keer zo groot (7,7%) bij leerlingen van laagopgeleide ouders.

Dat betekent dat een goede klasomgeving ongelijke kansen inderdaad kan compenseren en daarmee verschillen tussen leerlingen kan verkleinen. Dit valt te verklaren vanuit de ongelijke uitgangspunten van leerlingen. Kinderen van hoogopgeleide ouders zijn bij voorbaat al in het voordeel: ze krijgen van huis uit meer bagage mee, zoals een betere woordenschat en kennis van de wereld. Mochten ze in een minder goede klasomgeving terecht komen, dan vangen ouders de klappen wel op. Kinderen van laagopgeleide ouders daarentegen krijgen minder startkapitaal mee en hebben een stimulerend en prettig klasklimaat harder nodig. Daarom profiteren zij daar ook meer van.

Nu nog zorgen dat leerlingen van laagopgeleide ouders op goede scholen terechtkomen. Daar is een wereld te winnen, weten we uit onderzoek van onder meer Lex Borghans (2022): hoogopgeleide ouders sturen hun kinderen naar betere scholen, kinderen van laagopgeleide ouders komen vaker op zwakkere scholen terecht. / **Bea Ros**

Kim Stienstra et al., Are classrooms equalizers or amplifiers of inequality? A genetically informative investigation of educational performance. European Sociological Review, 2022.

TRANSLATE

Wat betekenen toch al die (buitenlandse) onderzoekstermen? Didactief vertaalt ze in gewoon Nederlands.

Nulhypothese znw.

Onderzoekers hebben altijd een hypothese: we verwachten dat als we dit doen, dat gebeurt. Of: we denken dat leeftijd van belang is. Maar ze moeten er ook serieus rekening mee houden dat hun aanname niet klopt. In hun achterhoofd zit daarom ook de nulhypothese: nee, leeftijd doet er niet toe of deze aanpak heeft nul invloed. Trouwens, aantonen dat iets er niet toe doet, is ook een resultaat. Maar de meeste onderzoekers hopen dat ze de nulhypothese kunnen verwerpen. / **BR**

✓ Covid & stress

De coronapandemie trok een zware wissel op velen, ook leraren. Ze ervaren zelfs meer stress dan werknemers in de gezondheidszorg, blijkt uit een Amerikaanse studie. Zeker het in je eentje online lesgeven zorgde voor angst- en depressieve gevoelens en eenzaamheid. De onderzoekers benutten data uit de U.S. COVID-19 Trends and Impact Survey onder ruim drie miljoen werknemers uit diverse branches, waaronder 130.000 leraren. Over de hele linie meldden vrouwen vaker effecten van corona op hun welbevinden.

Joseph M. Kush et al., Teacher mental health during the COVID-19 pandemic. Educational Researcher, 2022.

✓ Slechte lucht

Goede ventilatie van het klaslokaal is niet alleen belangrijk om corona tegen te gaan, maar komt ook leerprestaties ten goede. Onderzoekers van de Universiteit Maastricht namen over een periode van vijf jaar luchtmetingen in 270 klaslokalen van 27 basisscholen. Leerlingen die in de weken voor de eindtoets in een lokaal met een verhoogd CO₂-gehalte zaten, leerden trager en haalden lagere toetsscores. De kans op een havo/vwo-advies slinkt met 13% als de blootstelling aan CO₂ in het semester vóór de eindtoets verdubbelt.

Nicolas Duran et al., Betere ventilatie helpt om leerprestaties te bevorderen. ESB, 2022.

✓ Studieklimaat

Contact met medestudenten en docenten bevordert de betrokkenheid en het studiesucces in het hoger onderwijs. Dit toont vragenlijstonderzoek onder bijna 500 hbo-studenten (verspreid door het land) en analyse van data over bijna 1800 studenten van de Vrije Universiteit. Studenten met een migratieachtergrond blijken hierbij in het nadeel: ze hebben soms andere sociale omgangsvormen en voelen zich (daardoor) sneller buitengesloten. Ook hebben ze weinig vertrouwen in het diversiteitsbeleid van instellingen. / **BR**

Nasser Mohamedhoesein, The basics of moving students from surviving to thriving in college. Proefschrift Vrije Universiteit, 2022.